

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneista rikoksista

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon.

Tarkastuksessa havaittiin, että Etelä-Savon kärjäoikeus oli 11.11.2019 asiassa dnro R 17/1014 antamassaan tuomiossa nro 19/149271 tuominnut vastaajan muun ohella 13.–15.5.2016 tehdystä huumausaineen käyttörikoksesta ja 15.5.2016 tehdystä varomattomasta käsittelystä, joita koskeva haaste oli annettu hänelle tiedoksi vasta syyteoikeuden vanhennuttua 18.9.2019.

SELVITYS

Asiassa kärjäoikeuden puheenjohtajana toiminut kärjätuomari on 13.2.2020 antanut asiassa selvityksensä ja Etelä-Savon kärjäoikeuden laamanni 28.2.2020 lausuntonsa. Selvityksen mukaan virhe on tapahtunut epähuomiossa.

TUOMION PURKU

Korkein oikeus on apulaisoikeuskanslerin hakemuksesta 26.8.2020 antamallaan päätöksellä nro 1217 (dnro H2020/31) purkanut kärjäoikeuden tuomion siltä osin, kun vastaajan syyksi on luettu huumausaineen käyttörikos syytekohtassa 3 ja varomaton käsittely syytekohtassa 6.

Syytteet on hylätty vanhentuneina. Asia on muissa syytekohtissa luetuista rikoksista tuomittavan yhteisen rangaistuksen määräämiseksi palautettu Etelä-Savon käräjäoikeuteen. Etelä-Savon käräjäoikeus on 16.11.2020 asiassa dnro R 20/1043 antamassaan tuomiossa nro 20/144151 määrännyt vastaajan yhteiseen 10 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

RATKAISU

Käräjätuomarin menettelyn arviointi

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko. Rikoslain 50 luvun 2 a §:n mukaan ankarin rangaistus huumausaineen käyttörikoksesta on kuusi kuukautta vankeutta. Rikoslain 44 luvun 12 §:n mukaan ankarin rangaistus varomattomasta käsittelystä on kuusi kuukautta vankeutta. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä läsnä ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut käräjätuomari on selvityksessään myöntänyt, että asiassa huumausaineen käyttörikosta ja varomatonta käsittelyä koskeneet syytekohtat ovat olleet vanhentuneet ja että vanhentuminen oli jäänyt häneltä huomaamatta. Mahdolliseksi syyksi sille, että rikosten vanhentuminen oli jäänyt huomaamatta, käräjätuomari on esittänyt asian pitkän vireilläoloajan.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöratkaisun tekemiseen.

Tällainen virhe saattaa vakavuutensa perusteella tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää mainitun pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Vastaaja on nyt käsillä olevassa tapauksessa tuomittu muiden hänelle syyksi luettujen tekojen ohella huumausaineen käyttörikoksesta ja varomattomasta käsittelystä yhteiseen 11 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Korkein oikeus purki tuomion vanhentuneiden tekojen

osalta ja palautti asian Etelä-Savon kärjäoikeuteen yhteisen rangaistuksen määräämiseksi. Uudessa ratkaisussa vastaaja tuomittiin muista hänelle syyksi luetuista rikoksista yhteiseen 10 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Kärjäjätuomarin virheellisestä menettelystä ei ollut aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia. Kyse on ollut käsiteltävänä olleen rikoskokonaisuuden yksittäisestä syytekohtasta ja oikeudenkäynti on siten ollut muiden syytekohtien käsittelemiseksi tarpeellinen. Syyte-oikeuden vanheneminen ei ole myöskään ollut seurausta kärjäjätuomarin omasta menettelystä. Tapahtunut virhe korjaantui asian uudessa käsittelyssä.

Kun kärjäjätuomarin menettely lähtökohtaisesta vakavuudestaan huolimatta edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuihin tavoin vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen. Näin ollen olen tutkinut hänen menettelyään vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kärjäjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan kärjäjätuomarina vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta teosta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjäjätuomarille hänen edellä kerrotusta menettelystään huomautuksen. Pyydän saattamaan ratkaisuni kärjäjätuomarin tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi Itä-Suomen hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijä

Leo Lahtinen